

חינוך לחיים

פרשת עקב

ידוע שהעולם הגדול בו אנו חיים, אינו מורכב מגושים ענקיים אלא מאטומים זעירים שאין בכוח העין להבחין בהם. כמו כן, גופנו מורכב מתאים שניתן לראותם רק בעזרת מיקרוסקופ. כך הוא גם בנינו הרוחני של האדם, האדם מורכב ממעשה קטן אחד, ועוד אחד, ועוד אחד. הן לטוב, והן חלילה – למוטב. שהרי צורת האדם מורכבת מאוסף רגעים וחוויות יומיומיות, השאלה אלו חוויות הוא חווה ואלו מעשים הוא עשה. הידיעה הזו צריכה לחולל מהפכה של ממש במחשבתנו. אדם רוצה לתקן את העולם, והוא חושב על שיטה חובקת זרועות עולם או על ארגון עולמי לשלום או לצדק. וכן כשאדם רוצה לתקן את אישיותו הוא חושב על צעדים מרחיקי לכת ומעשים רוחניים "גרנדיוזים", אחר כך הוא מתפלא מדוע לא צלחה דרכו. על האדם לדעת, שלא תמיד צעדי הענק הללו הם אלו שישנו אותו. אולי דווקא ההיפך, מעשים קטנים ומחושבים, הם אלו שבונים את אישיותו.

הרעיון הזה טמון במילים הראשונות של פרשתנו: "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, ושמרתם ועשיתם אותם". התורה מדגישה "והיה עקב", רש"י מביא את דברי המדרש: "והיה עקב – אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו - תשמעון", אזי - "ושמר השם אלוקיך לך את הברית" – ישמור לך הבטחתו. סוד ההצלחה הוא דווקא במעשים הקטנים. כנ"ל גם ביחס לשלילה, אדם צריך לפחד ולחשוש מהמעשים הקטנים שלא יפילו אותו. דוד המלך אומר "למה אירא בימי רע, עוון עקבי יסובני" – "אמר דוד, ריבונו של עולם, איני מתיירא מן המצוות חמורות שבתורה מפני שהן חמורות. אבל מתיירא אני מפני הקלות, שמא עברתי עליהם מפני שהם קלות".

הידיעה הזו חשובה מאוד, משום שיש באדם כוח חזק מאוד שנקרא "כוח המרידה". כשאדם מקבל על עצמו איזו קבלה גדולה, לאט לאט הוא ירגיש שכוח המרידה הולך וגובר, וכן להפך, כשאדם רוצה לעשות מעשה שלילי גדול וחריג, גם כאן כוח המרידה ימנע זאת ממנו. ככול שהמעשה קטן יותר, כוח המרידה פחות יתעורר. המשגיח הרב וולבה זצ"ל מביא על כך משל נפלא: אחרי מלחמת יום הכיפורים, הוזמן המשגיח להרצות ב פני חיילים על אדמת מצרים. כשהמטוס הגיע לתחומי מצרים הוא הנמיך מאוד, ממש מטרים מעל הקרקע. הביע הרב את פליאתו, מדוע המטוס כל כך מנמיך טוס עוד טרם הנחיתה? אמרו לרב, כיוון שאנו עכשיו בתוך תחום מצרים, לא כדאי שהמצרים יבחינו בכלי טיס ישראלי, לכן הוא מנמיך טוס למטה מתחום קליטת הירדן, משום שהירדן מבחין רק במטוס שטס בגובה, והוא לא מבחין במטוס שטס סמוך לקרקע. כך בדיוק פועל כוח המרידה שבאדם: הוא מבחין בעיקר במעשים המצויים "בגבהים", ואינו מבחין במעשים "הסמוכים לארץ". זו כוונת התורה "והיה עקב תשמעון", אדם צריך לשים לב למעשים הקטנים שהוא "דש בעקביו", המעשים היומיומיים והרגילים, הם אלו שבעיקר מסוגלים לבנות אותו.

יסוד חשוב זה עלינו להחדיר בחינוך ילדינו: מתפקידנו לחנך את ילדינו לא לרדוף רק אחר המעשים הגדולים אפופי ההוד והרושם ולזלזל במעשים הקטנים. כי דווקא המעשים הקטנים יוצרים את האדם הגדול. אסור לזלזל בפרטים הקטנים! ועלינו לדעת שפרטים קטנים מצטרפים אחד לאחד ויחד יוצרים דבר גדול - לטוב ולמוטב! החבל העבה ביותר עשוי מהמון חוטים דקים שמרכיבים יחד חבל חזק שיכול להחזיק אפילו גשר מעל לים. שינוי לא נהיה ביום אחד, לא ביום אחד נהיים גדול הדור, ולא ביום אחד מגיעים לשאול תחתית לא ביום אחד משמינים 60 קילו... ולא ביום אחד הופכים לאדם ששולט על כל יצוריו, הדבר קורה לאט לאט עוד פרט קטן, עוד התגברות קטנה עוד מעשה אחד טוב קטן, עוד עבודת מידות עוד מילה טובה ומחשבה על השני כיצד לעזור לו! עוד פרט ועוד פרט וכולם פרטים קטנים שהם בעצם ענקיים ולכן הופכים מתוך התמדה שכזו, להצטרפות אדירה של טוב ענק! וכתוב בספרים שזאת כוונת דוד המלך ע"ה בפסוק: "צדיק כתמר יפרח" - כיצד נהיים צדיק? כמו עץ שגדל וצומח משך שנים רבות, עד שהוא הופך לעץ...

וכך כתב אחד מגדולי ישראל: "השאיפה לדברים גדולים דווקא, ליצירות גדולות למדעים גדולים, למדרגות גדולות, היא מרוקנת את האדם מתוכיותו, שהיא הולכת ומתכוננת דווקא מזרזיפים תדירים הבאים בלי הרף, קמעא קמעא". כלומר, לעיתים, דווקא הרצון להיות הכי טובים גורם לנו ליפול. אנו צריכים לזכור כי מה שמגדיל את האדם יותר מכל זה המעשים הקטנים, השמחות הקטנות, הכאבים הקטנים. הרצון לעשות את הכל בגדול ומהר משאיר את האדם מרוקן, כמו בלון שניפחו אותו עוד ועוד והוא מתפוצץ... הדרך לגדלות עוברת בשגרה ובמציאות הנורמטיבית. סוד ההצלחה הוא דווקא במעשים הקטנים!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(חינוך לאור הפרשה)